

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

**Porovnání amatérských titulků, českého dabingu
a původního dabingu vybraných epizod seriálu
Community (2009)**

(Bakalářská práce)

**Filozofická fakulta Univerzity Palackého
Katedra anglistiky a amerikanistiky**

**Porovnání amatérských titulků, českého dabingu a původního dabingu
vybraných epizod seriálu Community (2009)**

**Comparison of Amateur Subtitles, Czech Dubbing and Original Dubbing of
Selected Episodes of the Television Series Community (2009)
(Bakalářská práce)**

Autor: **Kateřina Volčiková**

Studijní obor: Angličtina se zaměřením na komunitní tlumočení a překlad

Vedoucí práce: **Mgr. Pavel Kleisl**

Počet stran: 34

Počet znaků: 68 102

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne 29. 4. 2015

Děkuji vedoucímu diplomové práce Mgr. Pavlu Kleislovi za užitečnou metodickou pomoc a cenné rady při zpracování bakalářské práce.

V Olomouci dne 29. 4. 2015

Abstract

This bachelor's thesis compares two Czech translations of the American television show *Community*. One of the compared translations is for the official dubbing made by professionals, while the other is for unofficial subtitles made by amateurs. The main focus will be on the translators' capacity to transfer humor and culture-specific references to the target language. The theoretical part of the thesis explains the issue of humor and culture-specific references and their translation, whereas the following practical part contains a description of the television show and the analysis that compares and evaluates professional and amateur translations.

Key words

Translation, humor, culture-specific references, amateur translator, professional translator, comparison, analysis

Anotace

Tato bakalářská práce porovnává dva české překlady amerického seriálu *Community*. Jeden z porovnávaných překladů je zhotoven profesionály pro oficiální dabing a druhý vytvořili amatéři pro neoficiální titulky. Práce se obzvláště zaměřuje na schopnost překladatelů převést do cílového jazyka humor a kulturně specifické odkazy. Teoretická část vysvětluje problematiku humoru, kulturně specifických odkazů a jejich překladu, následná praktická část obsahuje popis seriálu a analýzu, která srovnává a hodnotí profesionální a amatérský překlad.

Klíčová slova

Překlad, humor, kulturně specifické odkazy, amatérský překladatel, profesionální překladatel, srovnání, analýza

OBSAH

1	Úvod	7
2	Humor a jeho definice	9
2.1	Problémy při překladu humoru	9
2.1.1	Univerzální humor a jeho překlad	9
2.1.2	Lingvistický humor a jeho překlad	10
2.1.3	Kulturní humor a jeho překlad	10
2.2	Postupy vhodné pro překlad humoru	11
3	Kulturně specifické prvky	12
3.1	Problémy při překladu kulturně specifických odkazů	12
3.2	Extralingvistické kulturně specifické odkazy	13
3.2.1	Transkulturalita	13
3.3	Intralingvistické kulturně specifické odkazy	13
3.3.1	Idiomy	13
3.3.2	Slang a dialekty	14
3.3.3	Aluze	15
3.4	Postupy vhodné pro překlad kulturně specifických odkazů	15
4	Seriál Community	16
5	Srovnání a analýza překladů	17
5.1	Překlady humorných prvků	18
5.1.1	Lingvistický a kulturní humor	18
5.1.2	Univerzální humor	21
5.2	Překlady kulturně specifických odkazů	23
5.2.1	Extralingvistické kulturně specifické odkazy	24
5.2.2	Intralingvistické kulturně specifické odkazy	26
6	Závěr	28
7	Summary	30
	Příloha: seznam použitých ukázek	32
	Bibliografie	33
	Zdroj titulků	34

1 Úvod

Tématem této bakalářské práce je porovnání amatérského překladu s profesionálně přeloženým dabingem, konkrétně u vybraných epizod amerického seriálu *Community*. Při porovnávání překladů se bude obzvláště přihlížet na schopnost překladatelů vystihnout humornou stránku a převést kulturně specifické prvky. Ohled bude brán na to, že tato práce není zaměřena na problematiku audiovizuálního překladu a tudíž nebudou rozebírány aspekty příkladů charakteristické pouze pro dabing či pro titulky, ani příklady, kde byl překladatel nucen „snížit“ kvalitu určité části překladu, aby byla jeho délka přijatelná pro použití v titulcích nebo dabingu. Tímto bude v rámci možností dosaženo co nejobektivnější analýzy. V případě tvůrců amatérských titulků pro seriály jde často o příznivce daného seriálu, což by vysvětlovalo, proč překlad tvoří z vlastní iniciativy. Takoví lidé mají o seriálu rozsáhlé znalosti pramenící z upřímného zájmu o samotný seriál a nezdělaná i o širší situační kontext, do kterého je děj seriálu zasazen. Jsou proto snadno schopni orientovat se například v odkazech na jiné epizody apod., což mohou v některých případech být právě zdroje vtipné pointy. Naopak nevýhodou amatérských překladatelů je obvykle nejen jejich případně nedostatečná znalost cizího jazyka a absence vzdělání specializovaného na překlad, ale setkáváme se také s případy, kdy jejich výsledné překlady obsahují i nedostatky co se týče mateřského jazyka. Tyto klady i zápory jsou předpoklady, které však budou na základě analýzy potvrzeny či vyvráceny. Na druhou stranu u profesionálních překladatelů se dá očekávat, že disponují potřebným vzděláním a znalostmi, které jim umožňují co nejlepší porozumění zdrojovému jazyku, a také že umí vyprodukovat výsledný text v odpovídající kvalitě i z gramatického hlediska (protože zde není k dispozici profesionálem přeložená textová verze, nebudu ani u amatérského překladu zmiňovat gramatické chyby spojené s textovým formátem, například syntax zde však porovnat lze). U profesionálů ovšem není pravidlem, že k seriálu, který překládají, mají nějaký vztah. V okamžiku, kdy zakázku obdrží, si tedy musí potřebné informace o něm získat, což je součástí jejich profesionality. Analýza příkladů pomůže určit, zda měl profesionální překladatel dostatečnou znalost kontextu, či pokud udělal chyby, jejichž zdrojem byla právě neschopnost jev správně zařadit do kontextu. Dá se však očekávat, že profesionálové mají více vědomostí týkajících se kulturních odlišností, což bude opět analyzováno.

Pro účel této práce jsem si vybrala americký komediální seriál *Community*, který popisuje příběhy několika vysokoškolských studentů. Tento seriál jsem si vybrala proto, že obsahuje mnoho vtipných monologů a dialogů, obsahujících prvky, které jsou do českého jazyka obtížně převoditelné, pokud chce překladatel zachovat humornou stránku. Vyskytují se v něm také odkazy na kulturně specifické prvky, které pravděpodobně nejsou známé mnoha českým divákům. Vzhledem k tomu, že seriál má příliš mnoho epizod na to, abych je v této práci rozebrala všechny, rozhodla jsem se rozebrat pouze několik příkladů z vybraných epizod. Na režii v českém znění pracovala Zuzana Tabaryová a překlad pro dabing zhotovily Markéta Brožková, Markéta Šerá a Veronika Čápková. Amatérské titulky jsou získány z internetových stránek www.community.4fan.cz od tvůrců amatérských titulků pro seriál *Community*.

Hlavními ukazateli kvality překladu, kterými se budu v této bakalářské práci zabývat nejvíce, jsou převod humoru a převod kulturně specifických prvků. Obojí představuje pro překladatele výzvu, ať už se jedná o amatérské

překladaře, či profesionální překladaře se spoustou zkušeností. Co se týče humorné stránky, je důležité, aby překladař sám nejdříve vtipu plně porozuměl. Zde se ukáží jeho znalosti, protože mnoho vtipů obsahuje odkazy na různé osoby, události, či jevy spojené s jinou kulturou a jiným jazykem. Pokud překladař selže už v tomto stádiu, lze to často na výsledném překladu poznat, kupříkladu podle toho, že vtip přeloží doslova. Tím se z něj s největší pravděpodobností vytratí jakékoliv konotace přítomné v originálu a změní se tím účinek textu (Knittlová 2000, s. 57). Avšak i pokud překladař vtipu porozumí, čekají na něj další překážky, například v podobě neexistujících vhodných ekvivalentů v českém jazyce, nebo v podobě slovních hříček. Co se týče právě slovních hříček, dalo by se dokonce říci, že v rámci studia humoru se o ně lingvistika zajímá nejvíce (Attardo 1994, s. 108)¹. V některých případech může v překladu při snaze o přenesení slovní hříčky do cílového jazyka se zachováním vtipu dojít k situaci, že ve výsledku není překlad dostatečně vtipný a zároveň hříčka příliš vybočuje od běžného používání jazyka, což může vést k celkovému nepochopení vtipu. Dále je zde porovnáván také převod kulturně specifických prvků, který je už z jisté části obsažen i v převodu humoru. Před překladaři často stojí volba, zda se pokusit nahradit kulturně specifický jev z originálu vhodným ekvivalentem přítomným v české kultuře, či zda ponechat původní odkaz na kulturní specifika s tím, že překlad bude věrnější a počet diváků, kteří odkaz pochopí, se sníží. V seriálu se objevují také odkazy na transkulturní prvky, což jsou odkazy, které byly původně známé pouze lidem ze specifické kultury, avšak časem se zpřístupnily i dalším kulturám (Pedersen 2005, s. 10).

V první části této bakalářské práce blíže rozeberu problematiku humoru, kulturně specifických odkazů a jejich překladu a uvedu příklady mimo jiné i ze seriálu *Community*. V druhé části představím seriál *Community*, charakterizuji jeho hlavní postavy a stručně popíšu děj, abych tak následně ukázky z porovnání překladů uvedla do kontextu. Poté uvedu příklady ze seriálu, které jsou obtížné na překlad buď z hlediska převodu humoru či zmínek o kultuře, a blíže rozeberu, proč tomu tak je. K těmto příkladům připojím řešení amatérského překladu a profesionálního překladu, porovnáám kvalitu překladů hlavně právě z hlediska převodu humoru a kulturně specifických odkazů a analyzuji případné chyby či nedostatky. V poslední části práce shrnu své poznatky a porovnáám celkové výkony amatérů a profesionálů v rámci rozebíraného překladu a zhodnotím je.

¹ Autorem veškerých překladů citací, názvů apod. jsem já, není li uvedeno jinak.

2 Humor a jeho definice

S humorem se svým způsobem setkáváme každý den, ať už se jedná o zamýšlené vtipy od lidí kolem nás nebo zprostředkované některým z jiných médií jako například televize a tisk, či nezamýšlené vtipné situace, jejichž humorná stránka nezřídka kdy pramení právě z jejich nečekanosti a momentu překvapení. Přestože však jde o něco tak běžného, co téměř každý zná, není jednoduché humor dostatečně dobře a jednoduše definovat. Attardo (1994, s. 3) tvrdí, že je obtížné najít obecnou definici humoru a z pohledu různých disciplín, jako například sociologie, psychologie a lingvistika, se tyto definice liší. Mnoho definic ale sdílí zmínky o smíchu, například Jeroen Vandaele (2002, s. 147) uvádí, že „Humor je to, co vzbuzuje pobavení, veselí, spontánní úsměv a smích“ a Encyclopedia Britannica definuje humor jako druh stimulace vyvolávající smích.

2.1 Problémy při překladu humoru

Přestože některé vtipy fungují nezávisle na tom, v jakém jsou jazyce, či v jakém kulturním prostředí jsou reprodukovány, není tomu tak zdaleka u všech. Mnohé vtipy jsou spjaty buďto právě s konkrétním jazykem, nebo specifickou kulturou, v takovém případě vzniká pro překladatele problém. Z toho vyplývá, že lze vtipy rozdělit do tří kategorií, které rovněž popisuje Raphaelson-West (1989, s. 130):

- a) lingvistické vtipy – např. slovní hříčky
- b) kulturní vtipy – např. etnické
- c) univerzální vtipy

U překladu univerzálních vtipů vzniká nejméně problémů (Raphaelson-West 1989, s. 130), protože nenavazují na konkrétní jazyk či kulturu a jejich vtipnost je většinou otázkou smyslu pro humor jejich příjemce. Naopak u lingvistických a kulturních vtipů je problémů hned několik. Může se také stát, že se humorná pointa vtipu zcela ztratí v překladu a v takovém případě se lidem nabízí myšlenka, že jde o jisté selhání na straně překladatele (Corral, 1988, s. 25). Avšak s ohledem na to, jak moc odlišné jsou jazyky a kultury textů s kterými překladatel pracuje, náročnost překladu se může lišit a překladateli se často nenabízí mnoho možností řešení.

2.1.1 Univerzální humor a jeho překlad

(1) originál

profesionální překlad

Dean: "I've had the worst day, our dance photo didn't come out, someone moved my stapler and worst of all, I hurt you..."	Děkan: „Mám za sebou příšerný den, naše fotka mi nevyšla, někdo mi posunul sešívačku, a co je nejhorší, ublížil jsem vám...“
---	--

Tento vtip by se dal považovat za univerzální, protože není závislý na jazyce ani neodkazuje na žádné kulturně specifické jevy, vtipná pointa vychází z předpokladu, že někdo označuje maličkosti jako je posunutá sešívačka za příčinu svého hrozného dne. Tato ukázka ale také demonstruje další věc, a tou je důležitost kontextu. Přestože i pokud ho někdo nezná, příklad může považovat za vtipný, ale s velkou pravděpodobností by pointu vtipu více ocenil, kdyby znal

seriálovou postavu děkana. Dále se zde projeví i znalost kontextu překladatele, v dřívější scéně totiž jiné postavy o kousek posunuly děkanovu sešivačku, bez této informace by se ale příklad dal přeložit také tak, že někdo sešivačku přemístil na zcela jiné místo, kde ji děkan nenašel. Tím by následný děkanův výrok uvedený v příkladu zněl méně malicherně, a přestože by se vtip zcela nevytratil, utrpěl by tím.

2.1.2 Lingvistický humor a jeho překlad

Lingvistické vtipy, jak už vyplývá z názvu, jsou spojeny s jazykem, který je u nich primárním zdrojem humoru. Dirk Delabastita (2004, s. 601) uvádí, že:

„...veškeré formy slovních hříček svůj zvláštní efekt přímo či nepřímo získávají ze specifické kombinace rozdílných významů a podobnosti formy.“

Mezi tento druh vtipů se řadí slovní hříčky. Pokud překladatel překládá takovýto vtip, je zde malá šance, že jazykové prvky v cílovém jazyce budou fungovat stejně, jako v jazyce zdrojovém. Slovní hříčky často fungují například díky homonymii, polysémii, homofonii či jiné podobnosti slov, která se mohou i rýmovat. Vedle toho mohou být založeny i na nejednoznačnosti způsobené syntaxem. Slova, která jsou homonymní, polysémní, atd., v jednom jazyce budou jen s malou pravděpodobností mít stejnou kvalitu i v jiném jazyce, s o to menší šancí, aby tento druhý význam slova byl v rozdílných jazycích také identický. Překladatel tedy buďto narazí na případ, kdy je jev sdílený v obou jazycích, nebo bude nucen nalézt co nejvhodnější ekvivalent, přičemž je možné, že se tím za cenu vyprodukování humorné slovní hříčky odchýlí od původního významu.

(2) originál

amatérský překlad

Dean: „Coming in for a lan-dean-g.“	Děkan: „Chystám se na přiděkanování.“
-------------------------------------	---------------------------------------

V tomto příkladě se vyskytuje ukázka slovní hříčky, kdy v originále „*lan-dean-g*“ zní téměř identicky jako *landing* (přistání), přičemž je uvnitř slova skryté další slovo – *dean* (děkan), čímž postava odkazuje sama na sebe. K vytvoření této slovní hříčky stačilo pouze nahrazení hlásky „i“ za hlásku „ea“, v českém jazyce však slova *přistání* a *děkan* mají pramálo společného, proto není možné tuto slovní hříčku přesně převést do češtiny pouze za pomoci nahrazení jedné či dvou hlásek. Překladatel zde využil morfému *při-*, který se nachází ve slově *přistát*, a připojil „-děkanování“, aby podle vzoru vytvořil spojení těchto dvou slov, veškerý vtip se však vytrácí, protože „*přiděkanování*“ se „*přistávání*“ podobá nedostatečně na to, aby bylo vůbec možné bez kontextu pochopit, co tím vlastně děkan myslel. Dalo by se tedy říci, že se humorná pointa ztratila při překladu.

2.1.3 Kulturní humor a jeho překlad

Kulturní vtipy jsou založené na zvyklostech a jevech typických pro konkrétní kulturu. Aby tedy člověk tento vtip pochopil, musí mít dostatečné znalosti zdrojové kultury, pokud je nemá, vtip sice bude ze sémantického hlediska dávat stejný smysl jako ve zdrojovém jazyce, ztratí se z něj však humorná stránka.

Některé takovéto vtipy mohou být také založené nejen na jevech kultury, ve které vznikly, ale i na vztazích mezi rozdílnými kulturami, tedy spojené s pohledem lidí této kultury na jinou, cizí kulturu. Vtipy tohoto typu tedy nemusí vyvolat stejnou reakci ani v případě, že je všichni pochopí, protože některé lidi mohou předsudky cizí kultury na základě jejich příslušnosti urážet. Příkladem mohou být vtipy o lidech založené na základě jejich státní příslušnosti, vtipy o Rusech, Polácích, atd. Co se týče jejich překladu, kulturní vtipy se dají považovat za méně náročné, než vtipy lingvistické (Raphaelson-West 1989, s. 130).

(3) originál

profesionální překlad

Jeffrey: "Alright let's hear your great suggestions."	Jeffrey: „Dobře, poslechnem si tvoje návrhy.“
Britta: "The Red Door"	Britta: „Červený Vrata“
Jeffrey: "Oh yeah, The Red Door, The Red Hipster."	Jeffrey: Oh, jasně, Červený Vrata ty snobko“
Britta: "Not hipster, hipsters haven't discovered it yet, it's underground."	Britta: „Žádná snobka, snobové to ještě neobjevili, je to underground“

Vtip zde začíná už tím, že Jeffrey používá spojení „*great suggestions*“ k zesměšnění případných návrhů Britty, kdy je slovo „*great*“ je zamýšleno jako ironie, v překladu tato ironie zcela chybí. Později Jeffrey přejmenoval „*The Red Door*“ na „*The Red Hipster*“, tím chtěl říci, že do zmíněného podniku chodí především lidé, kterým se anglicky říká *hipsters* – slovo, které se dostalo také do češtiny, tedy hipsteri. Přestože se toto slovo používá také v češtině a mladším generacím je často známé, překladatelka pravděpodobně předpokládala, že mnoho lidí se s tímto slovem stále ještě neseťkalo, popřípadě netuší, co znamená. To platí, avšak většinou spíše u starších lidí, ovšem s přihlédnutím na to, že cílovým publikem tohoto seriálu je mladší generace, by bylo možné zachovat v překladu slovo *hipster*. Podle internetového slovníku Merriam Webster je *hipster* „člověk, který projevuje neobvyklé znalosti a zájem o nové a netradiční vzory (jako například v jazzu nebo módě)“. O hipsterech existuje také spousta vtipů, Jeffrey chtěl tedy zesměšnit nápad Britty a v tomto kontextu použil subkulturu *hipsterů* jako urážku. Britta reagovala odpovědí, že *hipsteri* tento podnik ještě neobjevili, čímž odkazuje právě na to, že *hipsteri* se snaží objevovat nové věci, které ostatní lidé většinou ještě neznají. Jak už bylo zmíněno, v češtině pojem *hipster* není stejně rozšířený jako v Americe a překladatel se rozhodl pojem nahradit výrazem „*snobka*“, který už zde ovšem nefunguje stejně a odpověď Britty že „...snobové to ještě neobjevili...“ sice dává z hlediska sémantiky smysl, ale na rozdíl od originálu postrádá spojení mezi *hipstery* a objevováním nových míst a tím se z vtipu vytrácí humor.

2.2 Postupy vhodné pro překlad humoru

Co se týče kulturního humoru, lze při překladu těžit z postupů uvedených v kapitole 3.4, která se věnuje právě postupům vhodných pro překlad kulturně specifických odkazů. Tyto postupy však nelze využít u každého kulturně specifického vtipu, protože ne vždy by tím byl do cílové kultury přenesen také humor. Celkově by bylo velmi obtížné a složité definovat konkrétní strategie

vhodné pro překlad všech rozdílných druhů humoru, proto jsem se pro účely této práce rozhodla uvést obecný překladatelský model pro mapování možností překladu vtipů zvaný binární dělení (*binary branching*) (viz Obrázek 1) od Patricka Zabalbeascoa (2005, s. 198).

Obrázek 1 (Zabalbeascoa 2005, s. 200)

Jak Zabalbeascoa příhodně popisuje, „Překladatelský model by měl být přizpůsobitelný pro širokou škálu třídění vtipů,“ (2005, s. 198). Binární dělení je velmi obecné, postupně podle možností překladatele uvádí potencionální řešení od nejbližšího zdrojovému textu po nejvzdálenější. Úroveň (1) představuje řešení, při kterých se vtip v cílovém textu nezmění, úroveň (2) nabízí jako řešení použití stejného druhu vtipu, úroveň (3) obsahuje použití zcela jiného vtipu, řešení v úrovni (4) spočívá v nahrazení vtipu něčím jiným, například hyperbolou či přirovnáním, poslední řešení (5) je jednoduše vysvětlení obsahu zdrojového textu, bez jakéhokoliv vtipu (Zabalbeascoa 2005, s. 199).

3 Kulturně specifické prvky

Kulturně specifickými prvky jsou zde myšleny odkazy textu na jinou než cílovou kulturu. Nemusí se však jednat pouze o odkazy na kulturu, ze které zdrojový text pochází.

3.1 Problémy při překladu kulturně specifických odkazů

Pro jejich překlad nestačí, aby překladatel znal pouze zdrojový a cílový jazyk, ale musí také rozumět kultuře, ze které zdrojový text pochází, stejně tak, jako by měl znát kulturu cílovou. Znalost kulturního kontextu je důležitá jednak proto, aby byl v případě nutnosti překladatel schopen nalézt v cílové kultuře vhodný ekvivalent prvku ze zdrojové kultury, a také proto, aby věděl, které prvky zdrojové kultury jsou známé lidem cílové kultury, a tudíž není třeba je v textu nahrazovat. Pokud se však rozhodne kulturně specifické odkazy nahradit či ne, nezáleží pouze na tom, jestli je znají příjemci cílového textu. Záleží také na tom, jakou funkci má odkaz v textu mít a jak důležitou roli v něm hraje. Pedersen (2005, s. 12) tuto problematiku popisuje jako centrálnost odkazu, tedy pokud je odkaz centrální na makro textové rovině, je to buď hlavní, nebo důležité téma textu, pokud není, může ještě být centrální na mikro textové rovině, tedy

důležitý pro určitý diskurz, pokud i na této rovině je to pouze nedůležitý odkaz, je možné jej vypustit. Příklad vypuštění nedůležitého odkazu:

(4) originál

profesionální překlad

Jeffrey: “Yeah, this group is starting to use special occasions to avoid studying, I mean, last week we had fondue and played Boggle because Shirley’s niece took her first bath.”	Jeffrey: „Jo tahle skupina se začíná nějak často vyhýbat studiu, minulý týden jsme přeci zapíjeli, že se Shirleyina neteř poprvý koupala.“
--	--

Kulturně specifickým odkazem v tomto příkladu je zmínka o tom, že postavy hrály „*Boggle*“, což je společenská hra ve které se skládají slova. Diváci cílové kultury však s velkou pravděpodobností tuto hru znát nebudou, navíc informace, že hráli konkrétně tuto hru, zde není důležitá a je možné ji vypustit bez toho, aby bylo narušeno hlavní sdělení cílového textu. Diskutabilní je však nahrazení slova „*fondue*“, které je jistě známé i českým divákům. Podobně jako u humoru lingvistického a kulturního, i kulturně specifické odkazy je možné rozdělit do dvou kategorií, kterými jsou podle Pedersena (2005, s. 2) kulturně specifické odkazy extralingvistické a intralingvistické.

3.2 Extralingvistické kulturně specifické odkazy

Pedersen (2005, s. 2) označuje tyto odkazy jako „...odkazy týkající se reálií, kulturních prvků, které nejsou součástí jazykového systému.“ Pro představu to jsou odkazy například na různé názvy ve spojení s geografii, gastronomií, politikou, zvyky a mnoha dalšími. Přestože nejsou odkazované entity součástí jazyka samotného, jsou za pomoci jazyka vyjadřovány (Chiaro, Heiss, Bucaria 2008, s. 102).

3.2.1 Transkulturalita

Kulturně specifické odkazy, které se nevážou ke zdrojové kultuře a jsou známé lidem ze zdrojové i cílové kultury, nebo náleží do třetí kultury, se nazývají transkulturní (Pedersen 2005, s. 10-11). K jejich vzniku vede fakt, že v dnešní době jsou si kultury blíže než dříve a jsou i vzájemně propojené. Takovéto odkazy by pro překladatele neměly tedy představovat problém, není třeba je při překladu nahrazovat jiným odkazem ani je vysvětlovat, protože je cílový příjemce pochopí.

3.3 Intralingvistické kulturně specifické odkazy

Intralingvistické kulturně specifické prvky jsou spojeny s jazykem zdrojové kultury a podle Pedersena (2005, s. 2) mezi odkazy na ně patří například idiomy, slang nebo dialekty. Patří sem také aluze.

3.3.1 Idiomy

Oxford English Dictionary uvádí, že idiom je:

„Forma výrazu, gramatické konstrukce, fráze, atd., používaná charakteristickým způsobem v určitém jazyce, dialektu či varietě jazyka, konkrétně seskupení slov

ustálené užíváním, jelikož jeho význam není odvoditelný z významů jednotlivých slov.“

Pod slovem idiomy se zde tedy skrývají například i přísloví, pořekadla, sousloví a jiná ustálená slovní spojení, které mají posunutý původní význam. Přestože idiomy se řadí pod kulturně specifické prvky, některé z idiomů je možné nalézt stejné ve více kulturách. Zcela stejná, i co se týče jazyka, je například latinská fráze „*alea iacta est*“, která je v tomto tvaru známá a používaná v mnoha zemích, které pro ni mohou mít i ekvivalent ve svém jazyce – například v angličtině „*the die is cast*“ a v češtině „kostky jsou vrženy“. Dále existují idiomy, které se v různých kulturách liší použitým jazykem, avšak jejich sémantický i pragmatický význam je identický, jinými slovy, tyto idiomy lze přeložit slovo od slova bez ztráty zamýšleného významu, například „*the apple doesn't fall far from the tree*“ a „jablko nepadá daleko od stromu“. Oba příklady mají stejný význam v obou kulturách, jediná odlišnost je použitý jazyk, pro zprostředkování druhé kultury tedy stačí použít doslovný překlad. Tyto dva popsané typy idiomů se však vyskytují zřídka a překladatel se v praxi častěji setká s idiomem, které mohou mít v lepším případě v cílové kultuře ekvivalent, co se týče pragmatického smyslu idiomu, avšak na sémantické rovině budou idiomy zcela odlišné, např. „*don't count your chickens before the eggs have hatched*“, česky, „neříkej hop, dokud nepřeskočíš“, nebo v posledním případě, idiomy nemusí mít v cílové kultuře idiomatický ekvivalent vůbec. Znamená to, že překladatel musí idiomy znát a nemůže pouze překládat na základě znalosti významů oddělených slov, které by při tomto postupu dávaly ve výsledku zcela odlišný smysl, než bylo původně zamýšleno. Také je třeba si uvědomit, že idiomy jako „barvitě lingvistické spektrum výrazů“ (Langlotz 2006, s. 2) text ozvláštňují, a pokud je všechny překladatel nahradí neidiomatickými spojeními, text tak svým způsobem ochudí.

3.3.2 Slang a dialekty

Dialekt je nespisovná varieta jazyka, která se vyvinula na určitém území, podobně slang je varieta jazyka používaná v určité sociální skupině. Při překladu může být dialekt problematickým, protože dialekty nemají přesné ekvivalenty v jiných kulturách. U slangu by se dalo říci, že hledání ekvivalentů je o něco jednodušší, protože je šance, že v cílové kultuře existují stejné sociální skupiny, které mají také svůj slang. Jiří Levý (2012, s. 117) tvrdí, že za pomoci českých jazykových prostředků není možné charakterizovat mluvčího jako obyvatele Bavorska nebo Bretaně, avšak překladatel může odlišit řeč venkovana od vyspělejšího jazyka jiných postav. Záleží také na tom, za jakým účelem se dialekt ve zdrojovém textu objevuje. Jestli jde jednoduše o snahu učinit postavu pocházející z určitého území co možná nejautentičtější, přičemž projevení původu skrze dialekt se v textu neobjevuje za nějakým hlubším účelem než je pouhá autenticita, či pokud má použití specifického dialektu i jiný smysl, například pokus o parodii. Co se týče prvního uvedeného účelu, vzhledem k tomu, že lidé z cílové kultury si většinou nejsou vědomi rozdílů mezi dialekty zdrojové kultury a hlavně pro ně neexistuje přesný ekvivalent, který by postavu původem zařadil do určité oblasti nacházející se v zemi zdrojové kultury, není mnohdy nutné snažit se dialekt postavy nahradit jiným dialektem v cílovém jazyce. Pokud má však použití dialektu hlubší smysl a je třeba ho zachovat,

překladatel může dialekt ze zdrojového textu nahradit dialektem cílové kultury, který bude vhodný.

3.3.3 Aluze

Pod pojmem aluze, jinak také narážka, se skrývají odkazy na něco známého, například literární díla, filmová díla, apod. Tyto odkazy však nejsou zcela přímé, nejsou nijak vysvětlené a jejich zdroj není zmíněný, záleží tedy na příjemci, zda má dostatečné znalosti, aby v textu aluzi rozpoznal a pochopil, na co konkrétně odkazuje. Jak uvádí Leppihalme (1997, s. 4):

„Slova aluze fungují jako nápověda k jejímu významu, avšak tomuto významu lze porozumět pouze, pokud je příjemce schopen spojit si nápovědu s dřívějším použitím stejných či podobných slov z jiného zdroje...“

Leppihalme (1997, s. 3) také aluze rozděluje do dvou skupin, a to „aluze na fráze“ a „aluze na vlastní jména“. Do první skupiny se řadí aluze, které obsahují známé fráze, jako například „Furt zelí! Každý den máme zelí! Už ani Pind'a to nežere!“, kde je původní známá hláška z filmu upravena tak, aby seděla do kontextu určité situace záměnou králíka za zelí, přičemž charakteristické rysy fráze zůstávají a příjemce odkaz pochopí, pokud film zná. Neznamená to však nutně že v aluzi musí vždy být něco nahrazeno. Do druhé skupiny, aluze na vlastní jména, patří například „účes á la Marge Simpson“, kde použijeme konkrétní vlastní jméno. Aluze mohou často odkazovat na prvky známé v mnoha kulturách, jako právě v příkladu s odkazem na Marge z kresleného seriálu *Simpsonovi*, v takovém případě by neměl překlad být problematický, avšak u prvního příkladu, který je odkazem na film *Slunce, seno, jahody*, by byl překlad do jiného jazyka obtížný, protože je nepravděpodobné, že je tento film, natož věta z něj, známý v jiných kulturách. Pokud je šance, že cílová kultura aluzi pochopí, je nejlepší do ní zasahovat co nejméně (Leppihalme 1992, s. 188). Pokud ale taková šance není, překladatel se může rozhodnout například zdrojovou aluzi nahradit jinou aluzí, která bude v cílové kultuře vyvolávat stejný efekt, a v krajním případě se může stát, že aluzi zcelavypustí.

3.4 Postupy vhodné pro překlad kulturně specifických odkazů

Zde uvedu překladatelské postupy vhodné pro překlad kulturně specifických odkazů popsané Newmarkem. Některé z těchto postupů jsou také aplikovatelné pro překlad kulturního humoru, protože i u něj je hlavním problémem propast mezi rozdílnými kulturami. Používám výraz „postupy“, protože Newmark rozlišuje překladatelské postupy a metody, metody se vztahují k celému textu a postupy pouze k větám či menším jednotkám (Newmark 1988, s. 81). Pro účely této práce není třeba zabývat se metodami, už je tedy dále nebudu zmiňovat. Nezmíním všechny postupy, které Newmark uvádí, protože některé z nich se vztahují například pouze k psanému textu, což opět pro účely této práce není potřebné, jelikož v dabingu tento postup není možné využít.

Výpůjčka (*transference*) – použití slova ze zdrojového textu ve stejné podobě, či upravené za pomoci transliterace, tedy převodu do abecedy cílového jazyka z jiné abecedy, např. ruské azbuky. Někteří se domnívají, že tento postup se nedá nazvat překladem, s tímto výrokem ale Newmark nesouhlasí. Obecně by se podle něj měla výpůjčka používat u kulturních prvků vztahujících se k malým skupinám. Běžně se také tímto způsobem překládají výrazy z následujících

kategorií: jména lidí (s výjimkami), geografická a topografická jména (pokud už tedy nemají v cílovém jazyce ustálený jiný název), názvy periodik a novin, názvy filmů, her, a podobných děl, které ještě nebyly přeloženy, jména soukromých společností a institucí i veřejných a národních institucí (pokud už nemají ustálený jiný překlad), názvy ulic, adresy. (Newmark 1988, s. 81-82) Příkladem výpůjčky do češtiny jsou například slova jako hamburger, meeting, snowboard, apod.

Naturalizace (*naturalisation*) – převedení zdrojového slova do výslovnosti a následně psané formy cílového jazyka. (Newmark 1988, s. 82) Příklady naturalizace do češtiny: džíny, garáž, upír, atd.

Kulturní ekvivalent (*cultural equivalent*) – méně přesné než předchozí postupy, při překladu se kulturně specifický zdrojový výraz nahradí výrazem, který v cílové kultuře funguje jako ekvivalent. Toto je pouze nepřesné řešení a nelze jej použít vždy, ale je vhodné pro obecné texty, propagaci, nebo vysvětlení příjemcům, kteří nejsou obeznámeni se zdrojovou kulturou. Rozdělují se zde dva druhy ekvivalence, a to funkční (*functional*) a deskriptivní (*descriptive*) ekvivalence. Při použití funkční ekvivalence se tedy zachová funkce, avšak kdyby se mělo popsat co oba „ekvivalenty“ přesně znamenají, jejich popis by byl odlišný. Newmark jako příklad uvádí „tea break“ a „café-pause“ nebo „le cyclisme“ a „baseball“. V textu mohou v určitých situacích fungovat stejně, avšak z jiného hlediska jde o dvě odlišné věci. Funkční ekvivalence neutralizuje či zobecňuje zdrojové výrazy a případně k nim také přidá něco z cílové kultury. Deskriptivní ekvivalence se naopak místo na funkci zaměřuje na popis. Pro vysvětlení a tím pádem překlad jsou popis i funkce důležitými elementy. (Newmark 1988, s. 82-84)

Přesný překlad (*Through translation*) – jinak také kalk, nebo doslovný překlad. Spočívá v tom, že zdrojové slovo je doslova přeloženo do cílového jazyka. Podle Newmarka lze přesný překlad aplikovat také na celé fráze (Newmark 1988, s. 84-85). Příklady přesného překladu jsou například *skyscraper* – mrakodrap)

Parafráze (*paraphrase*) – amplifikace či vysvětlení významu textu. Tato metoda se podle Newmarka často používá u „anonymních“ textů, navíc vzhledem k tomu, že amplifikace by příliš výrazně navýšila množství znaků v cílovém textu, by se pro audiovizuální překlad tento překladatelský postup spíše nehodil. (Newmark 1988, s. 90)

Kuplet (*couplet*) – kombinace dvou postupů. (Newmark 1988, s. 91)

4 Seriál Community

Pro porovnání kvality překladů jsem si vybrala americký komediální seriál *Community*, v Česku také známý pod názvem *Zpátky do školy*. Seriál se odehrává v prostředí komunitní školy Greendale v Coloradu, hlavní postavy jsou skupinka studentů spolu s několika učiteli a děkanem školy, avšak mnoho postav v průběhu seriálu odchází, nebo naopak přichází nové postavy. Do studijní skupiny patří na začátku seriálu sedm postav. Jakýmsi vůdcem této studijní skupiny studentů, která se utvořila na začátku seriálu, je Jeffrey Winger, dříve pracoval jako právník, dokud se nepřišlo na fakt, že jeho bakalářský titul byl falešný a tak se přihlásil na školu v Greendale, protože to podle něj byla nejjednodušší cesta k získání titulu. Jak už jeho bývalé zaměstnání naznačuje,

Jeffrey je velmi manipulativní a této vlastnosti často využívá ve svůj prospěch. Další studentkou je Annie Edison, která se snaží za každou cenu získat co nejlepší hodnocení, a přestože dokáže být velmi rozhodná, zároveň je oproti ostatním postavám velmi naivní a často i dětinská, což jí brání v efektivním dosažení svých cílů, překvapivě měla v minulosti problémy s drogami. Britta Perry je aktivistka, která se neustále pokouší ostatní poučovat o široké škále věcí, od toho proč by neměli důvěřovat velkým korporacím, až po to, že náboženství je špatné. Tímto poučováním lidi obtěžuje, a přestože si myslí, že vypadá jako odbornice na tato témata, pravdou je, že všichni jsou si vědomi opaku. Její snahy dosáhnout téměř čehokoliv za pomoci jejího nápadu většinou končí naprostým neúspěchem. Poslední a nejstarší ženou studijní skupiny je Shirley Bennett, matka a křesťanka, která je silně nábožensky založená a často to dává najevo mimo jiné i tím, že ostatním postavám naznačuje, že jejich náboženství (či nevyznávání jakéhokoliv náboženství) je špatné. Přestože je oddaná křesťanka, v některých situacích se projevuje, že ne všechny její záměry jsou zcela křesťanské, jde však pouze o neškodné věci. Nejstarším členem skupiny je Pierce Hawthorne, starý muž z bohaté rodiny, jehož výchova vedla k tomu, že se často chová velmi neslušně a má nevhodné poznámky, nemá problém s urážením lidí například pro jejich rasu či sexuální orientaci, přičemž své výroky ani nezamýšlí jako urážky a nechápe, proč by se jimi někdo měl cítit být uražen. Skrývá v sobě problémy s pocitem méněcennosti, které se snaží kompenzovat různými způsoby. V některých situacích se ale k překvapení všech dokáže projevit jako nápomocný. Abed Nadir, podivín, který projevuje známky jakési neurčité psychické poruchy. Neustále se snaží pochopit reálný svět a naučit se v něm fungovat, fiktivní svět filmů, seriálů a jiných prvků populární kultury je mu nejbližší. Nejvíce se přátelí s Troyem Barnesem, který s ním sdílí nadšení pro populární kulturu i mnoho jiných věcí. Troy je Abedem silně ovlivněn a v průběhu seriálu se z něj vyvine velmi citlivý člověk. Mimo studijní skupinu se v seriálu často objevuje děkan Craig Pelton, který se zdá být zcela nekompetentní a někdy téměř šílený. Velmi si oblíbil Jeffreyho. Poslední postavou, kterou zmíním, je Ben Chang, učitel na Greendale, který tam posléze nastoupil jako student, Chang je narušený a náladový, někdy je přehnaně sebevědomý, naopak jindy trpí depresemi. Více postav zde popisovat nebudu, protože to není nutné pro pochopení kontextu ukázek z analýzy.

5 Srovnání a analýza překladů

Srovnání překladů je rozděleno do dvou podkapitol. V první se zaměřím na to, jak amatéři a profesionálové přeložili humorné texty, ve druhé se budu soustředit na překlad kulturně specifických odkazů. Obě tyto podkapitoly budou rozdělené na další části podle přesnějšího roztřídění typu odkazů a humoru. V některých příkladech nebude zařazení vtipu či odkazu zcela vyhraněné, protože jeden příklad často obsahuje několik různých překladatelských problémů naráz, třídění je tedy spíše pouze orientační. V každé z těchto částí nejprve uvedu příklad ze seriálu s původním textem, amatérským překladem a profesionálním překladem. Následně rozeberu co a proč má v původním textu fungovat jako humor nebo kulturně specifický odkaz a analyzuji řešení překladatelů. Aby rozdíl mezi psaným překladem (titulky) a mluveným překladem (dabing) nepředstavoval nesrovnalosti při porovnávání, nebudou brány v potaz problémy týkající se pouze jednoho druhu překladu, jako

například jestli jsou slova v titulcích napsána bez chyb. (V případě, že v titulcích by se nacházely překlepy, titulky by v tomto ohledu byly hodnoceny záporně, dabing by však hodnocení po této stránce byl ušetřen a výsledek porovnání by byl neférový.)

5.1 Překlady humorných prvků

Seriál *Community* spadá do žánru komedie, je tedy ideální volbou pro výběr ukázek překladatelských řešení pro překlad humoru. Tato kapitola je pro lepší přehlednost rozdělena do tří částí podle druhu humoru.

5.1.1 Lingvistický a kulturní humor

V seriálu se vyskytuje mnoho slovních hříček, zejména postava děkana velmi často používá slovní hříčky, do kterých je většinou zapracováno slovo „*dean*“, tedy děkan.

(5)	originál	profesionální překlad	amatérský překlad
a.	How-dean pilgrims	Nazdárek moji poutníci	Dobry děkan poutníci
b.	Simmer dean	Uklidníme se	Dějte si děkana!
c.	Sweet deans	Sladké sny	Děkanské sny
d.	Frankly, my dean, I don't give a dean. ...Gone with the Windows...	Na rovinu mí draží, z pozice děkana na to kašlu. ...Pryč s okny...	Upřímně, mí draží, děkan se neurazí. ...Pryč s okny...

U příkladu (5) a. v originále děkan zdraví skupinu upraveným pozdravem „how-dean“, což je spojení slov *howdy* a *dean*. Ve scéně je děkan oblečen v kovbojském oblečení, což je důvod proč také používá takovýto pozdrav, *howdy* je výraz spojovaný právě s dobou kovbojů a slovo *pilgrim* často zaznívalo z úst herce Johna Wayne ve filmu *Muž, který zastřelil Liberty Valance*. Je tedy zřejmé, že se ho děkan snaží napodobit. Při překladu do češtiny se zde tedy objevují hned dva problémy, jednak slovní hříčka a aluze na americký film známý ve zdrojové kultuře, ovšem mnohem méně známý v Česku, obzvláště u mladší věkové skupiny, která s největší pravděpodobností tvoří největší část cílových diváků. Nejdříve se zaměřím na slovní hříčku, slovo „děkan“ je velmi obtížné zapracovat do většiny slov, na rozdíl od angličtiny, kde je to jednodušší díky tomu, že *dean* je jednoslabičné slovo. Jak už bylo zmíněno, v rámci celého seriálu se podobné děkanovy hříčky objevují častěji, nejde o jednorázovou záležitost, je tedy vhodné mít tento fakt na paměti i při překladu, hlavně proto, že na tuto jeho zvláštnost v některých dílech odkazují i jiné postavy. Přesto však není možné hříčku zachovat vždy, pokus o to by mohl způsobit, že v mnoha případech nám za cenu použití konkrétního slova vznikne místo slovní hříčky pouhý nesmysl, který divákům nezprostředkuje spojení mezi dvěma (či více) původními významy. To je pravděpodobně důvod, proč se zde profesionální překladatelka nerozhodla převést hříčku do češtiny, naopak amatérský překlad slovo „děkan“ ale obsahuje. Přestože zde je divákům z kontextu situace zcela jasné, že jde o spojení pozdravu a slova děkan, nelze řešení „dobry děkan“ považovat za povedenou slovní hříčku. Slova „děkan“ a „dean“ sice začínají i končí na stejné písmeno, ale mají rozdílný počet slabik a

zní tak příliš odlišně na to, aby jejich vzájemné nahrazení vytvořilo uspokojivou slovní hříčku. Co se týče aluze na Johna Wayna, slovo *pilgrim* je v českém znění filmu *Muž, který zastřelil Liberty Valance* překládáno většinou jako „cizinec“, logicky by tedy pro zachování odkazu bylo vhodné slovo takto přeložit i ve scéně z příkladu (5) a., avšak tento postup by stejně nezaručil, že bude odkaz pochopen, vzhledem k výrazně menší popularitě filmu u mladších diváků v cílové kultuře. Děkan sice následně naznačí, že napodobuje Johna Wayna, který už sám o sobě je v Česku známý ve spojení s kovbojskými filmy, je však zřejmé, že očekával od ostatních postav, že poznali, koho napodobuje už podle pozdravu a kostýmu. Ani jeden z českých překladů pozdravu neobsahuje odkaz na Johna Wayna (v češtině ani není možné toho dosáhnout, ani slovo „cizinec“ z české verze filmu v nikom pravděpodobně nevyvolá patřičnou asociaci), jediným vodítkem je tedy z pohledu diváků kovbojský kostým. Podle samotného kostýmu by děkan mohl představovat jakéhokoliv známého kovboje, pro diváky tedy může být překvapivé proč si je děkan tak jistý, že ostatní postavy poznaly, koho napodobuje. Toto je však spíše méně důležitý detail. Oba překladatelé přeložili *pilgrims* jako „poutníci“, což je správný překlad slova, nebylo by však na škodu použít slovo *cizinec*, které se jednak vyskytuje v české verzi filmu s Johnem Waynem a také se více hodí do prostředí kovbojů.

Příklad (5) b. obsahuje kombinaci idiomatického slovního spojení *simmer down* a *dean*. Jsou zde tedy přítomny dva překladatelské problémy, a to slovní hříčka a intralingvistický kulturní odkaz. Oba překlady ukazují, že překladatelé idiom rozpoznali, takže se na tuto část nebudu dále zaměřovat. Profesionální překladatelka se opět rozhodla hříčku nepřeložit, naopak amatérský překlad hříčku obsahuje, ovšem výrok „Dejte si děkana!“ nemusí v divákovi ihned vyvolat asociaci se spojením „Dejte si pohov“, což zde bylo pravděpodobně zamýšleno. „Děkan“ a „pohov“ spolu nemají zdaleka dost společného, aby slovní hříčka dobře fungovala, a divák může být zmaten z toho, co se děkan vlastně pokouší říci.

Příklad (5) c. je kombinace *sweet dreams* a *dean*, *sweet dreams* je sice jazykově specifické, je to ale jeden z případů, kdy v češtině existuje přesný ekvivalent „sladké sny“, takže tato část nepředstavuje při překladu problém. Ten představuje právě slovní hříčka, kterou profesionální překladatelka vynechala a amatér ji zachoval. Vzhledem ke kontextu samozřejmě lze pochopit, že „děkanské sny“ má být rozloučení na dobrou noc, obzvláště když jsou i ostatní děkanské hříčky zachovávány a divák tak ví, že když se slovo děkan objeví na neobvyklém místě, nejde o chybu, ale o záměr. Přesto hříčka nemůže být považována za dobrou, protože slovo „děkan“ bylo pouze vloženo do slovního spojení na místo zcela odlišného slova.

Příklad (5) d. – podobně jako u příkladu (5) a. se slovní hříčka spojuje s aluzí na film známý ve zdrojové kultuře. V tomto případě jde o film *Gone with the Wind*, kde jedna z postav pronesla „*Frankly, my dear, i don't give a damn.*“ Děkan má na sobě ženské šaty ve stylu Scarlet O'Hary, postavy z tohoto filmu, později také zmiňuje, že se bude konat představení „*Gone with the Windows*“ („*windows*“ protože představení se koná na počest výměny oken ve škole), takže téměř každému divákovi zdrojové kultury musí být jasné, na co děkan slovními hříčkami a kostýmem odkazuje. Naopak v Česku film opět není tak známý jako v Americe, jakéhokoliv odkazy na něj tedy mnoho českých diváků ve scéně neodhalí ani v případě, že budou zachovány. V porovnávaných překladech však zachovány nebyly. V českém znění je věta z původního filmu přeložena

„Upřímně má milá, je mi to úplně fuk“, což ve svém řešení nepoužil ani jeden z překladatelů, stejně tak jako český název filmu „*Jih proti Severu*“. U profesionální překladatelky je pravděpodobné, že aluzi nepochopila, protože slovo děkan ve svém řešení ani nepoužila jako slovní hříčku, což by ji mohlo vést k rozhodnutí změnit původní větu, aby hříčka lépe seděla, jednak tedy použití „děkana“ ztrácí smysl, a navíc toto slovo mohla stejným způsobem vložit i do výroku z filmu, tedy něco jako „Upřímně mí milí, děkanovi je to fuk“. Na druhou stranu, vzhledem k tomu, že v názvu představení není možné zakomponovat do „*Jih proti Severu*“ tematiku oken tak, aby alespoň diváci kteří film znají, bezpečně aluzi rozpoznali, je zbytečné aluzi nutně udržet i v děkanově výroku, protože by nedávalo smysl odkazovat na tento film ve spojení s představením, které s ním nemá nic společného. U amatérského překladu je zcela zřejmé, že překladatel nejen nerozpoznal aluzi, ale také netuší, co znamená „*I don't give a damn*“, stejně jako profesionální překladatelka se pokusil ve výroku ponechat zmínku o děkanovi, ne však v podobě slovní hříčky.

Ben Chang je další postava, která často vytváří slovní hříčky. V jeho případě do nich zapracovává své příjmení.

(6)	originál	profesionální překlad	amatérský překlad
a.	Chang the subject	Changněte téma	Zchangujme téma.
b.	It makes me so changry.	To mě vytáchangí.	Hrozně mě to changuje.
c.	It's time to chang your point of view.	Je na čase changnout svůj názor.	Je čas zchangit svůj úhel pohledu.
d.	Guilty as changed.	Vinen v plném changsahu.	Vinen ve všech bodech changžaloby.
e.	Subject's talking my changuage.	Ten předmět hovoří mým jazykem.	Předmět mluví changčtinou.
f.	consider yourself changed.	Považuj se za changlého.	Považuj se za zchangovanýho.

Podobně jako u děkana, i u Changa se slovní hříčky v průběhu seriálu opakují a ostatní postavy to někdy zmiňují, opět je ale obtížné slovo *Chang* zapojit do hříček v češtině, tentokrát už je sice vkládané slovo alespoň jednoslabičné, obsahuje ale hlásky „ch“ (č) a „g“, které jsou v cílovém jazyce celkově používány spíše méně, a tak není snadné najít dostatečnou shodu s jinými slovy pro vytvoření hříčky.

V příkladě (6) a. slovo *Chang* nahrazuje *change*, je to další krátká věta, u které není velký výběr slov, ve kterých by se dala hříčka vytvořit. Oba překladatelé se rozhodli použít v překladu slovo *Chang* a jednoduše změnili slovní druh z podstatného jména na slovesa. Důvodem pro zachování i za cenu nepovedené slovní hříčky je s největší pravděpodobností to, že postava Jeffreyho později mluví o tom, že *Chang* své jméno používá jako hříčku. V amatérském překladu se dále nachází chyba v podobě špatného určení osoby, v originále má být věta pro druhou osobu množného čísla, tak to pojala i profesionální překladatelka, ale Amatérský překlad osobu změnil na první, místo druhé, což by v originále muselo být „*Let's chang the subject.*“

Větu z (6) b. sice pronesl Jeff, nikoliv Chang, avšak bylo to v návaznosti na to, že Jeffa rozčiluje Changovo používání jména jako slovní hříčky. Jeff se tedy od Changa „nakazil“. Vzhledem ke kontextu je tedy zachování hříčky opět důležité. Profesionální překladatelka očividně považovala slovo „vytáčí“ jako vhodné, protože alespoň obsahuje písmeno č. Z výsledného „vytáčangí“ lze alespoň rozpoznat, z jakého původního slova je vytvořené, i když ho dost mění přidáním slabiky. Amatér naopak zachoval počet slabik nahrazením „tankuje“ za „changuje“, kromě jiného prvního písmena je jediným dalším rozdílem znělost, která od sebe odděluje k a g. Podle těchto kritérií by se zdálo, že amatérské řešení tedy funguje dobře, nevýhodou však je, že na první pohled to vypadá, jako by „chang“ bylo pouze převedeno na sloveso.

Ukázka (6) c. se dost podobá (6) a., protože Chang znova použil *Chang* místo *change*. Na to ho i upozorní Jeff, takže by překladatelé měli v hříčce použít výraz se stejným významem jako v příkladě (6) a., aby upozornění Jeffa dávalo smysl. Profesionální překlad opět nespojuje „chang“ se slovem „změnit“, pouze z něj dělá sloveso. Amatér udržel spojení se slovem „změnit“, takže oba překlady v tomto byly konzistentní.

Příklad (6) d. obsahuje ustálené spojení, které má v češtině vhodné ekvivalenty, takže přestože „chang“ do žádného slova nesedí tak, aby utvořilo důmyslnou hříčku, diváci alespoň podle kontextu a zbytku věty bezpečně pochopí, které původní slovo bylo nahrazeno. Oba překlady použily podobné spojení, překlad pro titulky si mohl dovolit použít delší spojení než překlad pro dabing, význam a výsledek je ale srovnatelný.

Příklady (6) e.-f. jsou z jiného dílu než příklady (6) a.-d., ve kterém už nikdo neodkazuje na Changův zvyk mluvit v hříčkách. Podle ostatních příkladů z tabulek (5) a (6) si lze povšimnout, že profesionální překlad raději hříčky vynechává, pokud nejsou dále propojené s tím, co je v seriálu dále řečeno. Toho se překladatelka držela i u příkladu (6) e., avšak u příkladu (6) f. se rozhodla ponechat nesmyslnou hříčku „Považuj se za changlého.“ V originále by byla věta původně „*Consider yourself served*“, ustálené idiomatické spojení. Chang tedy chtěl říci něco ve smyslu „nandal jsem ti to,“ ovšem už hříčka zdrojového textu je sama o sobě nepřiliš důmyslná, a to, že „*changed*“ má znamenat „*served*“ lze odhadnout pouze díky kontextu. Profesionální překlad mohl pokračovat ve svém vzorci vypouštění méně důležitých hříček, překvapivě je ale tento příklad výjimkou. Důvodem je pravděpodobně to, že překladatelka netušila, co se Chang snažil říct kvůli zavádějící hříčce, takže utvořila ze slova „chang“ sloveso. Kdyby rozuměla významu Changových slov, nepokoušela by se přeložit text doslova, ale použila by vhodný český ekvivalent, který by dával smysl. U amatérského překladu jsou hříčky zachovávány vždy, přesto však lze domnívat se, že překladatel význam věty rovněž nepochopil, jinak by nepřekládal text doslovně, stejně jako profesionální překladatelka.

5.1.2 Univerzální humor

(7) originál profesionální překlad amatérský překlad

Shirley: Everybody has some sort of service for the	Shirley: Každý provádí nějaký obřad se zemřelými, Eskymáci, šamani, Židé...	Shirley: Každý má nějaký druh bohoslužby pro zesnulé. Eskymáci,
--	--	--

departed, Eskimos, witch doctors, Jewish people... Annie: Oh cool, we made the list...	Annie: Prima, máme seznam.	kmenoví kouzelníci, židovský lidi. Annie: super, dostali jsme se na seznam.
---	----------------------------	--

(8) originál	profesionální překlad	amatérský překlad
Shirley: Jeff, you need to be more respectful of our time. Jeff: Shirley, if I killed a man, as a Christian, would you forgive me? Shirley: I would. Jeff: Then either that man's life is worth less than your time, or, it's OK for me to be late.	Shirley: Jeffe, měj víc úcty k našemu času. Jeff: Shirley, kdybych někoho zabil, jako křesťanka, odpustila bys mi? Shirley: No jistě. Jeff: Pak má buď Alanův život menší hodnotu než tvůj čas, nebo nevadí, že přijdu pozdě.	Shirley: Jeffe, musíš víc respektovat náš čas. Jeff: Shirley, kdybych někoho zabil, ty, jako křesťanka, odpustila bys mi? Shirley: jo. Jeff: Takže, buď život toho mrtvého je méně cenný než tvůj čas, nebo je v pořádku, že dojdu pozdě.

Příklady (8) a (9) jsou ukázky univerzálního humoru, měly by být tedy poměrně snadno přeložitelné do cílového jazyka bez ztráty smyslu a humorné složky. Překvapivé je, že v obou příkladech profesionální překlad zcela selhal, na druhou stranu amatérský překlad sice není zcela ideální, alespoň však vystihuje pointu textu, což se o profesionálním překladu říci nedá. U příkladu (8) je pro porozumění humoru třeba znát seriál, tedy že Annie je Židovka a že Shirley často odsuzuje jiné formy vyznání než křesťanství, poznámka Annie „*Oh cool, we made the list...*“ je ironická reakce na to, že Shirley zařadila Židy mezi eskymáky a šamany, čímž Judaismus zesměšnila. Z profesionálního překladu se nejen vytratila veškerá ironie Annie, ale změnil se i smysl. Těžko říci, zda ke změně došlo kvůli omezeným možnostem délky textu, aby fungoval pro dabing, ale „Super, jsme na seznamu,“ by bylo také krátké a vhodnější řešení než „Prima, máme seznam,“ protože by nezměnilo smysl a udrželo ironii. V amatérském překladu není problém s celkovým smyslem, na druhou stranu výrazy „kmenoví kouzelníci“ a „židovský lidi“ nejsou příliš šťastné volby a v druhém překladu jsou zvoleny lepší slova.

Vtip textu (9) spočívá v tom, že Jeff použil svou právnickou logiku, aby mu Shirley nemohla vyčítat pozdní příchody. Jeho logika spočívá v tom, že protože je Shirley křesťanka, odpustila by Jeffovi, kdyby zabil člověka, při jeho příchodu ale byla nahněvaná, protože přišel pozdě, Jeff tedy poukázal na to, že pokud by byla schopná mu odpustit vraždu, ale pozdní příchod ne, znamená to, že si lidského života váží méně než svého času stráveného čekáním na Jeffa.

Podobně jako u předchozího příkladu profesionální překladatelka vůbec nevystihla pointu a očividně ji ani nepochopila. Když Jeff řekl v originále „*that man's life*“ myslela, že tím odkazuje na postavu Alana, který stál vedle Jeffa, ve skutečnosti však odkazoval na fiktivního zabitého muže, o kterém předtím

mluvil. V amatérském překladu je logika správná, naopak oproti druhému překladu zaostává po stylistické stránce. Například u „...je méně cenný než...“ je očividné, že jsou slova přesně přeložená z angličtiny, profesionální řešení „...má menší hodnotu než...“ které nahrazuje přídavné jméno podstatným jménem zní v češtině přirozeněji.

5.2 Překlady kulturně specifických odkazů

Vzhledem ke školnímu prostředí seriálu a etnické i sociální různorodosti postav je seriál bohatým zdrojem odkazů, které jsou pro většinu českých diváků neznámé. Už samotné místo, kde se celý děj seriálu odehrává, a které je i v názvu seriálu, tedy „community college“, neboli komunitní vysoká škola, představuje první překladatelský oříšek. Oxford English Dictionary uvádí následující popis „...škola vyššího vzdělání financovaná z veřejných zdrojů založená za účelem vzdělávání určité komunity“. V Česku však není takovýto typ škol lidem známý, a přestože lze školu přeložit jako „komunitní vysoká škola“ lidé si pod tím většinou nejsou schopni představit co je to přesně za školu. V kontextu seriálu je to však centrální informace, protože v průběhu se často naznačuje, že škola Greendale je poněkud „podřadná“, čímž se kromě stavu a vedení konkrétně školy Greendale myslí také fakt, že komunitní školy celkově jsou pouze dvouleté a nevyrovnejí se normální univerzitě, také nabízí vzdělání pro dospělé. To je mimo jiné důvod, proč se na této škole ocitly starší postavy jako Pierce, Jeffrey a Shirley. Český divák bez znalostí o tomto typu vzdělávací instituce bude tedy pravděpodobně překvapen a zmaten tím, že školu navštěvuje tolik starších nebo ne příliš inteligentních postav. Hned na začátku prvního dílu děkan studentům řekl, že komunitní vysoká škola je podle veřejnosti místo pro lidi ve středním věku po rozvodu, staré lidi, neúspěšné studenty, atd., tím si už divák vytvoří jakýsi obrázek, avšak je nepravděpodobné, že každý divák viděl první díl, jelikož někteří sledují seriál pouze příležitostně. Oba porovnávané překlady školu označují jako komunitní vysokou školu, diváci si mohou tím pádem Greendale začít asociovat s vysokými školami, které známe u nás, pokud neviděli zmíněnou scénu z pilotního dílu. Vzhledem k tomu že odkaz je centrální na makro textové rovině by však nebylo vhodné nahrazovat komunitní vysokou školu například za vyšší odbornou školu nebo jiný typ v Česku známé vzdělávací instituce, v průběhu seriálu se vyskytuje příliš často a jeho náhrada by mohla v mnoha situacích způsobit problémy. Tato kapitola je rovněž rozdělena do částí podle druhů odkazů.

5.2.1 Extralingvistické kulturně specifické odkazy

(9) original profesionální překlad amatérský překlad

a.	Abed: Shirley, would you consider spinning off with me? Just riffing, but we could open a hairsalon together. Shirley: I don't understand, is this you being meta?	Abed: Shirley, nechceš se se mnou trhnout? Otevřem si kadeřnický salon. Shirley: Tomu nerozumím, to je tvoje meta?	Abed: Shirley, zvažila bys nějakou zápletku semnou? Jen tak uvažuju, ale mohli bychom spolu otevřít kadeřnictví. Shirley: Nerozumím ti, takhle seš meta?
b.	...somebody posted a craigslist ad an hour ago...	...někdo právě před hodinou pověsil na internet inzerát...	...někdo před hodinou podal inzerát...
c.	Did you know that Go-gurt is just yoghurt?	Věděl jsi, že Go-gurt je prostě jogurt?	Věděl jsi, že go-gurt je prostě jogurt?
d.	Jeff: I'm not here to argue, Angela Jerkels. Beat it! Troy: Oh, someone must have changed the channel to USA, cause I just watched a Burn Notice.	Jeff: Nehodlám se dohadovat, Angelo Mimoňová. Zmizte! Troy: Ou, někdo musel přepnout na USA, protože dávají Status nežádoucí.	Jeff: Nebudu se s tebou hádat, Angelo Kreténelsová. Vysmahni! Troy: Někdo právě přepnul na zprávy, protože jsem právě uviděl jak někdo pohořel.

Příklad (9) a. obsahuje dva kulturně specifické odkazy. Nejdříve zmiňuje spin off, což je druh seriálů, které vzniknou na základě jiného seriálu, jejich děj se odehrává ve stejné realitě a objevují se tam i stejné postavy, hlavní postavy jsou však jiné než v původním seriálu. Například „*Joey*“ je spin off seriálu „*Přátelé*“. V česku tento výraz ani jeho koncept není moc známý. Abed je posledý populární kulturou, v díle ze kterého je tento příklad dokonce mluví o všem co se kolem něj děje, jako by to byl seriál, takže když Shirley nabídl „*spinning off*“, měl na mysli, že by se měli oni dva stát hlavními postavami jakéhosi odvozeného seriálu, spin offu, kde by ostatní členové studijní skupiny už nebyli hlavními postavami. Od Shirley následně přijde další kulturně specifický odkaz, a to použití slova *meta*. Urban Dictionary uvádí, že když je něco *meta*, znamená to, že to nějakým způsobem odkazuje samo na sebe. Shirley se tedy v podstatě ptala, protože nechápala, jestli svým výrokem Abed odkazuje na něco z jeho „světa“. Ani jeden z překladů nepoužil výraz spin off, profesionální překladatelka pouze zprostředkovala myšlenku odtržení se od skupiny, bez jakéhokoliv odkazu na to, že Abed zde vnímá svět jako seriál, takže následně

použití výrazu *meta* je nejen zbytečné, protože diváci s největší pravděpodobností neznají jeho význam, ale také proto, že v překladu Abedovy otázky se vytratil odkaz, takže se ho Shirley nemá proč ptát, jestli je „meta“. Je možné, že překladatelka ani netušila, co slovo *meta* v tomto kontextu znamená, protože jsem nenalezla žádné vysvětlení, proč vlastnost být *meta* přeložila jako by to bylo podstatné jméno. Amatérský překlad díky použití slova „zápletka“ obsahuje Abedův odkaz na to, že vnímá svět jako seriál. Přestože z toho nelze poznat, že se chce úplně odtrhnout od skupiny, je alespoň možné přeložit odpověď Shirley tak, aby dávala smysl v reakci na odkaz. To Amatérský překladatel ale neudělal, jednak jak už bylo zmíněno význam slova „meta“ není v cílové kultuře známý a navíc spojení „takhle seš meta?“ je také podivné, obzvláště kvůli nevysvětlitelnému použití slova „takhle“.

Ukázka (9) b. zmiňuje v originále *craigslist*, což je známá americká stránka, na kterou lidé vkládají inzeráty. V Česku sice není tak známá, jako v Americe, přesto ji možná někteří mladí lidé, kteří seriál sledují, znají. Zmínka že jde konkrétně o *craigslist* ale není nijak důležitá, je tedy možné ji vypustit a rovnou říci, že je inzerát na internetu. Toto řešení právě použila profesionální překladatelka. Amatérský překlad neobsahuje ani zmínku o *craigslistu*, ani o internetu. Když ale Jeff větu dořekne, začne inzerát číst z telefonu. Protože amatérský překladatel neupřesnil, že je inzerát podaný přes internet, divák může zarazit, jak se tedy k inzerátu Jeff dostal a scéna působí nedomyšleným dojmem.

V příkladu (9) c. se mluví o výrobku zvaném *Go-gurt*, což jsou v podstatě pytlíky s jogurtem, který se tak na rozdíl od klasického jogurtu v kelímku jí jinak. Prozření, že se jedná o pouhý jogurt, je tedy založeno na tom, že si *Go-gurt* vytvořil vlastní jméno a je tak populární, že jej lidé vnímají jako něco jiného než běžný jogurt. V Česku výrobek populární není a celý výrok tím pro diváky naprosto ztrácí smysl, když je odkaz přeložen doslova, jako je tomu u obou překladů. Smysluplnější by bylo použít nějaký ekvivalent, například „Věděl jsi, že pudink je prostě škrob?“ apod.

V (9) d. je hned několik odkazů na cizí kulturu. Prvním je slovní hříčka *Angela Jerkels*, ve které Jeff spojil jméno německé političky Angely Merkel s výrazem *jerk*, čímž chtěl urazit postavy německých studentů. Oba překlady zachovaly křestní jméno, ale příjmení s hříčkou obsahující urážku vytvořili tak, že nelze poznat, že Jeff odkazuje na konkrétní německou političku. Hlavní pointou Jeffovy věty bylo urazit za pomoci kombinace odkazu na německou osobnost a invektivy. Konkrétní osobnost sama o sobě není podstatná, musí však být známá, aby diváci urážku pochopili, to se dá využít u překladu nahrazením za jinou německou osobnost, která by byla v cílové kultuře známější a z jejíhož jména by se dala vytvořit důmyslnější slovní hříčka, u které by se dalo poznat, na koho se odkazuje. Na Jeffovu urážku reaguje Troy, který chce zdůraznit, jak to Jeff Němcům „nandal“, a řekne, že právě shlédnul *Burn Notice*, což je americký seriál, to je tedy další odkaz na cizí kulturu. Důvod, proč Troy řekne, že viděl konkrétně tento seriál, je, že obsahuje slovo *burn*. To se vyskytuje i ve slovním spojení *you got burned*, které se říká po té, co se někdo stane terčem urážky. Profesionální překladatelka využila toho, že se v češtině seriál *Burn Notice* jmenuje „*Status: nežádoucí*“ čímž sice mírně posunula význam Troyova výroku, do kontextu se však tento překlad přesto hodí. Samotné přeložení seriálu je tedy v pořádku, zbytek překladu má však nedostatky. Troy řekl, že někdo přepnul kanál na *USA*, tedy stanici, která jako první v Americe odvysílala seriál

Burn Notice, drtivá většina českých diváků toto však neví a stanici ani nezná, vhodnější by tedy bylo zmínit stanici, která seriál odvysílala v Česku. Navíc by dávalo víc smysl použít místo slova „dávají“ slovo „hraje“. „Dávají“ naznačuje přítomnost nějaké třetí strany, kdežto „hraje“ lépe navozuje pocit, že mezi tím co se v místnosti děje a odkazem na seriál je spojení. Amatéřský překlad využil mnohem kreativnějšího řešení, které nevyžaduje odkazovat na konkrétní stanici (což by jistě ocenily stanice, které při vysílání seriálu nechtějí dělat reklamu jiným stanicím) a také odkaz na americký seriál je zaměněn za odkaz na zprávy, které na rozdíl od seriálu jistě znají všichni. Problémem je, stejně jako v předešlých příkladech amatéřského překladu, stylistika. V jedné větě je dvakrát slovo „právě“ a „uviděl, jak někdo pohořel“ by znělo lépe jako „viděl někoho pohořet“. Navíc „Vysmahni!“ by mělo být v množném čísle.

5.2.2 Intralingvistické kulturně specifické odkazy

(10) originál profesionální překlad amatéřský překlad

a.	That was ... An odd dot to connect	To byla ... Podivná asociace.	To bylo ... divný spojení.
b.	You once convinced Troy that turtle-necks are made of turtles' necks.	Tvrdils, že roláky jsou ze srolované hadí kůže.	Jednou jsi přesvědčil Troye, že se roláky vyrábějí z rolet.
c.	děkan: It's not often that we get to celebrate German culture. Britta: It's not often that we want to. Annie: Yeah, a little goes a long way.	Děkan: Německou kulturu neoslavujeme zase tak často Britta: Taky o to moc nestojíme. Annie: Joo bývá to obvykle nuda.	Děkan: Oslavovat německou kulturu se nám často nenabízí. Britta: Ani po ní nijak často netoužíme. Annie: Jo... je to pořád trošku divný.
d.	Ian: Thank you fat Neil. Neil: Neil's fine. Ian: not from an actuarial standpoint.	Ian: Děkuji, tlustý Neile. Neil: Stačí Neile. Ian: Z hlediska pojistné matematiky ne.	Ian: Díky, Tlustý Neile. Neil: Neil stačí. Ian: Fakticky vzato ne.

Příklad (10) a. je reakce děkana na to, že si Shirley vzpoměla, že má být na své předsvatební události poté, co uslyšela Pierce říci „papa“. Děkanova věta je odvozená od idiomatického spojení „to connect the dots“, což znamená něco si uvědomit díky spojení určitých elementů. Děkan tedy chtěl vyjádřit, že není snadné domyslet si, co je důvodem toho, že Shirley slovo *papa* připomnělo svatbu. Profesionální překladatelka použila výraz „asociace“, což sice už není idiomatické, významově se to však zcela hodí. Amatéřský překladatel zvolil výraz „spojení“, což je horší řešení, protože si pod tímto slovem lze představit více druhů spojení, například by to mohlo znamenat i že Shirley použila nějaké

divné slovní spojení apod. Navíc zní zvláště, že v amatérském překladu děkan školy mluví tak neformálně, že používá nespisovnou koncovku.

V ukázce (10) b. je věta Annie, kterou se Jeffovi snažila demonstrovat, jak je výmluvný a přesvědčivý. V angličtině je slovo *turtleneck* (rolák) doslova složením slov *turtle* (želva) a *neck* (krk), na čemž je postavený smysl věty, v češtině však slovo rolák nemá nic společného se slovy želva a krk. Naštěstí však nezáleží přesně na tom, aby ve větě zůstala tato konkrétní slova, pro sdělení věty je důležité, aby obsahovala dvě podobná slova se zcela odlišnými významy. Při překladu je tedy nutné najít srovnatelnou podobnost slov v češtině. Profesionální překladatelka vycházela z toho, že „rolák“ je podobný slovu „srolovat“ a poznámku o hadí kůži přidala pravděpodobně proto, aby zachovala zmínku o alespoň nějakém studenokrevném živočichovi. Pro diváky bude představa toho, proč by se snažil Jeff tvrdit, že roláky jsou zrovna ze srolované hadí kůže matoucí. Dalším problémem je, že chybí zmínka o tom, že Jeffovi se skutečně podařilo o tom Troye přesvědčit. Jak již bylo zmíněno, Annie chtěla příkladem ukázat, že je Jeffrey přesvědčivý, když však v češtině řekne pouze, že Jeff to „tvrdil“, vypadá to spíš jako by se snažila poukázat na to, že není příliš inteligentní. Význam se tak zcela změnil. Amatérské řešení je v tomto případě mnohem lepší, obsahuje zmínku o tom, že Jeff Troye přesvědčil, a slova „roláky“ a „rolety“ jsou si dostatečně podobné a jejich spojení zde funguje poměrně dobře.

V příkladu (10) c. se objevuje ustálené spojení „*a little goes a long way*“, které v přeneseném smyslu znamená, že i trocha vydrží dlouho. Když Britta vysvětlila, že nechtějí oslavovat německou kulturu, odkazovala tím na nacistické Německo, na což Annie reagovala právě uvedeným slovním spojením, ve smyslu že tahle maličkost měla dlouhodobý dopad a proto německou kulturu nechtějí oslavovat. „*A little*“ ve smyslu maličkosti zde bylo samozřejmě ironické. Profesionální překladatelka z odpovědi Annie zcela vypustila veškerý původní smysl a nahradila ji naprosto odlišnou odpovědí, která ovlivňuje i pochopení předešlé reakce Britty, což není žádoucí. V porovnání s tím amatérský překlad v podstatě obsahuje smysl toho, co se Annie pokoušela říci a nezasahuje do původního textu tak velkými změnami.

Příklad (10) d. ukazuje, jak se Ian snaží zesměšnit Neila kvůli jeho nadváze. Když Neil řekl „*Neil's fine*“ myslel tím, že mu stačí říkat Neil, bez označení „*fat*“, jeho odpověď šla ale také chápat tak, že Neil je v pořádku. Na to Ian reagoval zesměšněním a odkázáním na to, že jeho váha není v pořádku z pohledu člověka, který posuzuje rizika pro účely uzavření pojistky. V obou překladech se pointa textu vytrácí. Je tomu tak proto, že neexistuje způsob, jak česky dvěma slovy vyjádřit stejnou nejednoznačnost, kterou má anglická věta „*Neil's fine*“. Ianova poslední odpověď mohla být tedy alespoň změněna, aby v návaznosti na smysl Neilovy odpovědi v češtině dávala smysl. To profesionální překladatelka neudělala a zanechala zmínku o vypočítávání pojištění, což působí nahodile a nedává to smysl. Amatérský překladatel se buď rozhodl Ianovu odpověď upravit, aby dávala více smysl, nebo pokud překládal z poslechu, je možnost, že namísto „*actuarial*“ slyšel „*actual*“, což zní podobně. Každopádně amatérské řešení je poněkud více smysluplné, přestože není zcela ideální.

6 Závěr

Účelem této bakalářské práce bylo porovnat, analyzovat a zhodnotit dva různé překlady pro seriál *Community* s ohledem na to, že jedna verze překladu byla vyhotovená profesionálními překladatelkami, a druhá verze je od amatérských překladatelů. V rámci této práce vnímám profesionálního překladatele jako osobu, která jednak vyhotovila nejen daný překlad v rámci pracovního závazku, ale která má i další zkušenosti se seriálovým překladem v rámci své práce. Tomuto popisu odpovídají všechny tři překladatelky, které se podílely na zhotovení profesionálního překladu. Za amatérské překladaře se zde naopak považují lidé, kteří na překladech pracovali ze své vlastní iniciativy ve volném čase. Profesionalita a amatérismus zde nemají nic společného s výslednou kvalitou překladů. V první části práce jsem teoreticky rozebrala základy humoru, jeho rozdělení relevantní pro účely této práce a problematiku překladu humoru. Dále jsem také popsala, co jsou to kulturně specifické prvky, následně je rovněž rozdělila a věnovala se problematice jejich překladu. Tato první část také obsahuje několik příkladů ze seriálu, ty však ještě neslouží k porovnání překladů, ale pouze k demonstraci popisovaného jevu, ukázce možného překladatelského řešení a určení, zda má řešení nedostatky, hlavně ve spojení s překladem jevu, který je popisován v teorii. U uvedeného řešení je vybráno náhodně či je převzato z amatérského nebo z profesionálního překladu. Po této spíše na teorii orientované části představuji seriál *Community*, který překladatelé překládali. Popis seriálu slouží k uvedení do děje a vysvětlení základních vlastností postav, což usnadní porozumění příkladům ze seriálu. Je následován samotným porovnáním a analýzou překladů ve formě vybraných příkladů obsahujících humor či kulturně specifický odkaz. Pro lepší orientaci jsem se jako první zaměřila na příklady s humorem, poté na příklady s kulturně specifickými odkazy. Nyní shrnu své poznatky týkající se celkové kvality překladů z hlediska porovnávaných kritérií a hypotéz uvedených v úvodu. Profesionální překladatelky v uvedených příkladech potvrdily, že jsou sice schopné na gramatické úrovni vytvořit poměrně kvalitní texty, na druhou stranu však při převodu humoru a kulturně specifických odkazů vesměs většinou selhávaly. V některých případech analýza prokazuje, že je možným důvodem dokonce nepochopení humoru, kulturního odkazu, nebo jednoduše smyslu textu, což jsou pro profesionálního překladatele velmi závažné nedostatky. Minimálně význam něčeho, co je očividně odkaz na cizí kulturu, by si měl profesionál být schopen vyhledat. V jiných případech se ukazuje nedostatek kreativity při řešení problémů s odkazy, které nemají přesný ekvivalent v češtině, ale jejichž zanechání v původním stavu zcela jistě způsobí, že nebudou dávat smysl nebo že je naprostá většina diváků nepochopí. Některá z těchto výsledných řešení po jejich rozebrání působí nepromyšleně, až téměř odbytě. Hypotéza, že profesionální překladatelky by měly mít rozsáhlé znalosti týkající se kultury zdrojového jazyka se tedy nepotvrdila. Co se týče amatérských překladatelů, očekávaná kvalita jejich překladů byla nepřekvapivě o něco nižší, než u profesionálů. To se mnohdy potvrdilo, hlavně z hlediska například gramatiky, stylistiky nebo udržování konzistence formálnosti mluvy u jednotlivých postav. Na tyto faktory se však do hloubky nezaměřuji. Amatéři se více snažili udržovat překlad i významově co nejbližší originálu a při pokusech dosáhnout toho projevíli jistou dávku kreativity, která skrývá určitý potenciál, výsledné formy by však často potřebovaly „dopilovat“. Tato snaha o kreativitu dost možná

pramení z jejich osobního zájmu o seriál. Pokud má člověk obecně k něčemu vztah, logicky se snaží to nezkažit. Stejně jako profesionální překladatelé však ne vždy pochopili kulturně specifické odkazy. S orientací v kontextu seriálu neměli žádní překladatelé potíže. Když tedy opomenou gramatiku a stylistiku, profesionálové vyprodukovali překlad nižší kvality, než bylo očekáváno od zkušených překladatelů a kvalita překladu amatérů nebyla lepší, projevovali však poněkud větší dávku snahy při pokusech o převedení smyslu zdrojového textu co nejvěrněji.

7 Summary

The goal of this thesis was to compare and analyze two translations of the American television show *Community*. One of the translations was created by professional translators for official dubbing, whereas the other one was made for unofficial subtitles by amateur translators. In this context, professionals are those who have sufficient experience with audiovisual translation and are paid for this work. Amateurs, on the other hand, translated the show on their own initiative, and probably for free. Quality is not considered as a criterium of professionalism for the purposes of this thesis. Professionals are expected to produce stylistically and grammatically better texts, and more importantly to have wider knowledge connected to culture-specific and language-specific elements of the source culture, whereas amateurs are considered to be fans of the show they have translated and thus to know the show better. The validity of these presumptions was determined by my analysis. I paid special attention to the way humor and culture-specific references were translated. Because this thesis is not concerned with audiovisual translation, but deals with two different forms of this type of translation, it was taken into account during the analysis which did not contain examples where the translators obviously had to restrict themselves and lower the quality of their translations due to a certain limit set by the fact that the translations were to be used for dubbing/subtitles. Examples, where the translators' solution is only bound to work in written or spoken form, were omitted as well, and because the original written version of the translation for dubbing is not provided, grammar mistakes in subtitles that cannot appear in spoken form, such as wrong spelling for example, were deliberately overlooked in order to be objective. The theoretical part of this work explains what humor is, what culture-specific references and some of their basic types are, including a few examples from *Community* to demonstrate what is being described, and also procedures appropriate for the translation of such elements. The practical part begins with a description of the comedy television show *Community*, explaining the plot and introducing selected important characters in order to provide sufficient background for the examples from the show used in this thesis. This is followed by the actual analysis, which is divided into several parts in order to get the message across more conveniently. First I analyzed examples containing humor, than examples of cultural references. Many examples contain both elements. Beside the examples from the original version of the show are presented translations of both, professionals and amateurs. Each example is analyzed and contains an explanation of the intended humor or culture-specific reference and is followed by an evaluation of whether the provided translations managed to transfer the intended meaning connected to humor and culture. The translation made by the professionals raised bigger expectations than the translation made by the amateurs. The analysis showed that the professionals produced grammatically good translations, but their solutions often intervened with the original sense of the text in places, where it was highly undesirable. The analysis further proves that on some occasions, the professionals did not fully understand the source text. The amateurs produced translation which would be grammatically unacceptable. They also failed to transfer certain jokes and references appropriately, or perhaps they missed their meaning, but in some cases the amateurs surprisingly showed bigger signs of creativity than the professionals. The assumptions that professionals would produce a

grammatically and stylistically better text proved to be correct. Except for minor ambiguities, it seems that both the professionals and amateurs were sufficiently familiar with the context of the show. But the analysis shows that professional translators who worked on this show lacked the knowledge connected to the given culture and language they were expected to have.

Příloha: seznam použitých ukázek

Veškeré ukázky pocházely z 2. – 4. série Amerického seriálu *Community* (2009)

- (1) – série 4. díl 1.
- (2) – série 4. díl 1.
- (3) – série 2. díl 10.
- (4) – série 2. díl 10.
- (5) a. – série 4. díl 5.
- (5) b. – série 4. díl 1.
- (5) c. – série 3. díl 17.
- (5) d. – série 2. díl 21.
- (6) a. – série 2. díl 12.
- (6) b. – série 2. díl 12.
- (6) c. – série 2. díl 12.
- (6) d. – série 2. díl 12.
- (6) e. – série 2. díl 1.
- (6) f. – série 2. díl 1.
- (7) – série 2. díl 3.
- (8) – série 2. díl 2.
- (9) a. – série 2. díl 1.
- (9) b. – série 4. díl 8.
- (9) c. – série 2. díl 2.
- (9) d. – série 4. díl 4.
- (10) a. – série 3. díl 11.
- (10) b. – série 3. díl 11.
- (10) c. – série 2. díl 2.
- (10) d. – série 2. díl 12.

Bibliografie

- ATTARDO, Salvatore. *Linguistic theories of humor*. Berlin: Mouton de Gruyter, 1994, xix, 426 s. Humor research, 1. ISBN 3110142554.
- CHIARO, Delia, Christine HEISS a Chiara BUCARIA. *Between text and image: updating research in screen translation*. Philadelphia: John Benjamins Pub. Co., 2008, 292 s. ISBN 9027216878.
- CORRAL, Irene del. Humor: *When Do We Lose It?*. Translation Review[online]. 1988, vol. 27, issue 1, s. 25-27 [cit. 2015-04-25]. DOI: 10.1080/07374836.1988.10523423.
- DELABASTITA, Dirk. Wordplay as a translation problem: a linguistic perspective. *Übersetzung, translation, traduction*. Berlin: Mouton De Gruyer, 2004, s. 600 - 606.
- KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překladu*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000, 215 s. ISBN 80-244-0143-6.
- LANGLOTZ, Andreas. *Idiomatic creativity: a cognitive-linguistic model of idiom-representation and idiom-variation in English*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2006, 325 s. Human cognitive processing, v. 17. ISBN 902722370x.
- LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 4., upr. vyd. Praha: Apostrof, 2012, 367 s. ISBN 978-80-87561-15-7.
- LEPPIHALME, Ritva. Allusions and Their translation. *Acquisition of Language - Acquisition of Culture* [online]. University of Helsinki, 1992 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.afinla.fi/sites/afinla.fi/files/1992Leppihalme.pdf>
- Merriam Webster* [online]. © 2015 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.merriam-webster.com/>
- NEWMARK, Peter. *A textbook of translations*. London: Prentice Hall, 1998, 292 s. ISBN 0139125930.
- Oxford English Dictionary* [online]. Oxford University Press, © 2013 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.oed.com/>
- RAPHAELSON-WEST, Debra S. On the Feasibility and Strategies of Translating Humour. *Meta: Journal des traducteurs* [online]. 1989, vol. 34, issue 1 [cit. 2015-04-25]. DOI: 10.7202/003913ar. Dostupné z: <http://www.erudit.org/revue/meta/1989/v34/n1/003913ar.pdf>
- PEDERSEN, Jan, 2005. How is Culture Rendered in Subtitles. *EuroConferences.Info* [online] [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: http://www.euroconferences.info/proceedings/2005_Proceedings/2005_Pedersen_Jan.pdf
- VANDAELE, Jeroen. *Humor in Translation*. [online]. University of Oslo, 2002 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: http://folk.uio.no/jeroenv/Vandaele%20Humor%20in%20Translation_proofs.pdf

ZABALBEASCOA, Patrick. Humor in Translation – an Interdiscipline. *Humor: International Journal of Humor Research* [online]. 2005 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: http://www.academia.edu/3239448/Humor_and_Translation_an_Interdiscipline

Zdroj titulků

Community.4fan.cz [online]. © 2010–2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://community.4fan.cz/titulky/>